

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Yttrande [med anl. av H. Shetelig: "Piræuslöven i Venezia"]

Brate, Erik

Fornvännen 18, 222-224

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1923_222

Ingår i: samla.raa.se

Yttrande av E. Brate.

Prof. H. Sheteligs företag att på nytt i Venedig granska Pireus-lejonets runinskrifter är lovvärt, då, som han framhåller, nordiska forskare ganska sällan ha därtill anledning. Att Shetelig därvid brukar nummerföljden av runorna i min avhandling. *Pireus-lejonets runinskrift* uti *Ant. tidskr. f. Sverige*, del 20, även då han icke kan läsa samma antal runor, är en praktisk åtgärd, som mycket lättar jämförelsen mellan våra uppfattningar.

De olika läsningar av inskriften, vartill föregående tolkare, såsom Rafn, Kempff, Sander och Bugge hava kommit, må ju till någon del, som Shetelig antyder, bero på, att ristningen vid deras avfattning var i bättre skick än nu, men huvudorsaken är nog inskriftens dåliga skick över huvud, och särskilt måste ristningens tillstånd vara obetydligt försämrat under den korta tiden mellan min undersökning 1913 och Sheteligs 1922, varför skillnaden mellan våra resultat måste hava andra orsaker.

Båda hava vi uppenbarligen ytterst samvetsgrannt undersökt ristningen, men det förefaller mig, som om jag skulle hava gjort detta under gynnsammare omständigheter. Några ögonblick, sedan jag börjat min undersökning den 2 juli, märkte den sjösoldat, som kommenderats till min hjälp, hur jag besvärades av den brännande solen, gick in efter ett segel och fastgjorde det vid lejonets huvud, varigenom jag dagarne 2, 3 juli kunde intensivt arbeta, ostörd av sol, men i full belysning. Liksom jag annars med framgång brukar vid runundersökning öka ristningens synbarhet genom att granska den under fotografiskynket, som jag ömsom höjer och sänker för att få skiftande belysning, så begagnade jag mig ock här av någon motsvarighet till detta hjälpmedel och tycker mig därigenom hava vunnit en så riktig läsning, som ristningen över huvud medgav. Den 3 juli regnade det och jag fick då tid att grundligare övertänka tydningen, sedan visserligen redan under granskningen det mesta blivit mig klart, och den 4 juli återstod endast att ånyo granska några särskilda ställen.

Om sin egen uppgift säger Shetelig: "Tolkningen er jo ellers ikke min sak; jeg har bare forsøkt en eksakt og kritisk fremstilling av det jeg nu kan læse." Mig synes detta icke nog, tydningen måste gå hand i hand med läsningen, ty det kan hända, att den allra exaktaste läsning ej kan rätt tydas därför, att den utgör återstod av en tydbar, som först eftertanken kan frammana. Då t. ex. Shetelig läst IA 48—52 $\text{†} \text{†} \text{R} \text{†} \text{†}$ har han haft rätt att sluta till de 46—47 $\text{R} \text{N}$, vilka mitt bättre väpnade öga lyckats läsa, och då ordet framför, även enligt honom, sannolikt slutar med 45 N , att sluta till verbet "höggo", som jag läst e o ku .

I det viktiga namnet 53—58 ha ursa har jag om 53 * antecknat: "de högra kst äro mycket tydliga, de vänstra däremot icke"; den högra övre bistaven är alltså den enda, som Shetelig vid läsningen V varsnat. Runorna 59—62 $\text{B} \text{N} \text{†}$ **buta**, som min avh. blott nämner, men Bugge även funnit, säger min beskrivning, varom se min avh. s. 8, vara tydliga: B b har tydlig böjning av nedre bågen och kan alltså icke vara R r . 62 † har kstr på högra sidan av staven på grund av att **buta** äro mycket sammanträngda. Av 63, som står vid kanten av en 6 cm bred grop, finnes blott 3 cm nedifrån, de övre 3 cm av runan äro förstörda. I gropens nedre kant äro inga stavändar synliga. Om avståndet mellan runorna antages till 1,5 cm, har det alltså stått c:a 4 runor mellan 63 och följande stav, i gropen kunna alltså t. ex. de fyra sista runorna av ordet **k(u)pan** vara förstörda."

Binderunan IC 6 $\widehat{\text{ar}}$ har jag överallt lämnat utan anmärkning och påpekar s. 22, att plur. **trikiar** är ett vittnesbörd, att språket är svenskt och icke norskt, fsv. drængiar, fvn. pl.

Piræus-lejonet.

drengir. Även Bugge läser **trekiar** och Rafn avbildar som ett tvärstreck på staven av 6 R den grop, som Shetelig omtalar men nekar vara ristad. Även 6—10 **ristu** har jag antagit utan betänkande, då jag dels urskilt väsentliga delar därav, dels funnit det stödas av **runar**, och vad skulle det väl bli av 11H, som måste vara felläsningar!

Om 26 s i II A 23—26 roþrs gör Shetelig en till synes befogad anmärkning. Han tror nog, att dess läsning kan vara sannolik, dock ej nödvändig, men påpekar, att i denna inskrift annars runan brukas för s. Invändningen är riktig, men stundom finnas båda formerna s i samma inskrift, t. ex. L. 475 Rockstad formen ʝ uti **reisa**, **sin**, formen ʝ uti **stina**, och på den samhöriga L. 476 brukar ristaren Visäte uteslutande ʝ, uti andra ristningar åter endast ʝ. Samma ristare begagnade alltså båda formerna av s-runan.

I fråga om II A 37—38, som Shetelig förklarar omöjligt med mig kunna läsas *iu*, emedan det ej vore rum till så mycket, vill jag anföra en anteckning, att 34—36 **sun** upptaga 5 cm, på de 5 cm från 36 till den korsande slingan kunna alltså två runor hava stått t. ex. IH, vilka väl ock äro tämligen självskrivna för att med 39 k bilda *iu k*.

I Sheteligs schematiska sammanställning av sina undersökningsresultat med min läsning ter sig den senare för översiktens skull såsom utan vank och brist. Att även jag ofta måste inskränka mig till förmodanden av samma eller annan beskaffenhet än Sheteligs, därom vittna dock mina avbildningar s. 43 och 45 och upplysningar i min text. Som jag s. 36 uttalat, göra lejonets runinskrifter intryck av en enhetlig minneskrift, fast utförd av mer än en ristare, och av stort släkttycke med samtida ristningar över avlidna, och detta inskriftens skaplynne, som jag sålunda vunnit genom min tydning, synes mig berättiga mig att fasthålla vid densamma. Jag är följaktligen prof. Shetelig tacksam för hans bekräftelser av min läsning, hans rättelser torde för att godkännas även böra åtföljas av tillfredsställande tydning.
